

1903 rok

Nagroda Nobla z fizyki
dla Marii Skłodowskiej-Curie

1911 rok

Nagroda Nobla z dziedziny chemii
dla Marii Skłodowskiej-Curie

6

Maria Skłodowska-Curie – polska noblistka

Maria Skłodowska-Curie (*1867 †1934).
Wybitna polska uczona. Dwukrotnie
wyróżniona Nagrodą Nobla.

NA CO BĘDĘ ZWRACAĆ UWAGĘ:

- jakie były dokonania najśłynniejszej polskiej uczonej,
- dlaczego Maria Skłodowska-Curie należała do najwybitniejszych uczonych swoich czasów,
- kim byli Polacy, którzy otrzymali Nagrodę Nobla.

■ Początki kariery naukowej

Maria Skłodowska urodziła się w 1867 roku w Warszawie. Ukończyła z wyróżnieniem gimnazjum dla dziewcząt. Szczególnie dobrze opanowała matematykę, fizykę oraz języki obce – angielski, francuski, niemiecki i rosyjski. Po ukończeniu gimnazjum pracowała jako nauczycielka. Postanowiła jednak kontynuować naukę. Wówczas na ziemiach polskich kobiety nie mogły studiować. Dlatego w wieku 24 lat Maria wyjechała do Francji, aby tam rozpocząć studia na słynnym paryskim uniwersytecie – Sorbonie. Tam, jako pierwsza kobieta, zdała egzaminy wstępne na studia z fizyki i matematyki. Po ukończeniu studiów Maria poślubiła **Piotra Curie** [czytaj: kiri], francuskiego naukowca. Odtąd małżonkowie prowadzili wspólne badania.

CIEKAWOSTKA

Maria Skłodowska pobierała także nauki na tak zwanym Uniwersytecie Latającym w Warszawie. Były to tajne kursy dla dziewcząt organizowane przez polskich nauczycieli. Nazwa pochodzi stąd, że w obawie przed władzami rosyjskimi często zmieniano miejsca, gdzie odbywały się wykłady.

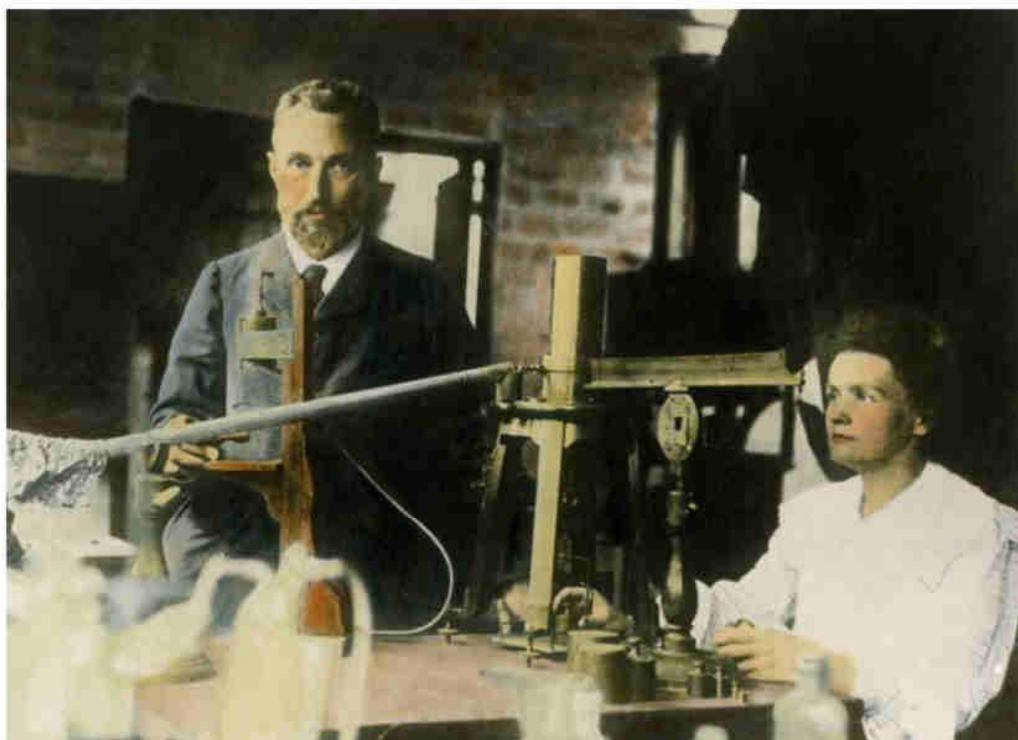

Przejażdżki rowerowe były jedną z ulubionych rozrywek państwa Curie. Maria i Piotr udali się na rowerach nawet w swoją podróż poślubną.

■ Odkrycia i nagrody

Rezultatem badań prowadzonych przez państwa Curie było odkrycie dwóch nieznanych wcześniej pierwiastków chemicznych. Pierwszy z nich został nazwany przez Marię **polonem** – na cześć jej ojczyzny – Polski. Drugi z pierwiastków – **rad** – okazał się niezwykle przydatny w medycynie. Wytwarza on promieniowanie, dzięki któremu możliwe jest leczenie ludzi chorych na raka.

W 1903 roku Maria i Piotr otrzymali za swoje odkrycia **Nagrodę Nobla** z fizyki. Po tragicznej śmierci Piotra w 1906 roku Maria objęła po nim funkcję wykładowcy, czyli nauczyciela szkoły wyższej, na Sorbonie. Została tym samym pierwszą kobietą profesorem na tym słynnym uniwersytecie. Oprócz wykładów nadal prowadziła pracę naukową. W 1911 roku ponownie została **laureatką** Nagrody Nobla, tym razem w dziedzinie chemii.

■ Poświęcenie dla nauki

Przez wiele lat Maria Skłodowska-Curie prowadziła badania nad pierwiastkami, które wydzielają szkodliwe promieniowanie. Miało ono bardzo zły wpływ na jej zdrowie i ostatecznie stało się przyczyną śmierci uczonej. Maria Skłodowska-Curie zmarła w 1934 roku. W uznaniu dla zasług państwa Curie w 1995 roku szczątki Marii i Piotra złożono w paryskim Panteonie, imponującej budowli, w której spoczywają wybitne osoby szczególnie zasłużone dla Francji. Maria Skłodowska-Curie jest jedyną kobietą, którą uhonorowano przez pochowanie w tym miejscu. Do dziś polska uczona uznawana jest za jedną z najwybitniejszych kobiet w historii.

CIEKAWOSTKA

Nagrodą Nobla została uhonorowana także córka Piotra i Marii – Irena Joliot-Curie [czytaj: żolio-kiri] oraz jej mąż. W 1935 roku otrzymali oni to wyróżnienie w dziedzinie chemii.

Laureat – zdobywca nagrody lub zwycięzca konkursu.

Praca w laboratorium zajmowała Marii i Piotrowi wiele czasu. Naukowcy musieli wielokrotnie powtarzać eksperymenty, aby potwierdzić swoje założenia. Pracowali przy tym w warunkach szkodliwych dla zdrowia.

CIEKAWOSTKA

W 1916 roku Maria Skłodowska-Curie uzyskała prawo jazdy. Była jedną z pierwszych kobiet w Europie, które miały uprawnienia do prowadzenia auta.

■ Polscy nobliści

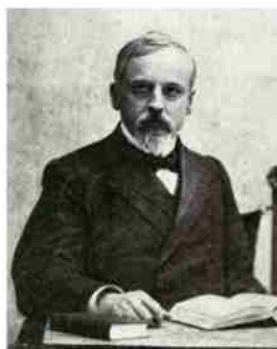
Nagroda Nobla jest najważniejszym wyróżnieniem w świecie nauki. Ustanowił ją szwedzki wynalazca dynamitu Alfred Nobel. Nagrodę jego imienia po raz pierwszy wręczono w 1901 roku. Wyróżnienie przyznaje się w kilku dziedzinach: fizyki, medycyny, chemii, literatury, a także za działalność na rzecz pokoju na świecie. Nagroda może być przyznawana pojedynczym osobom, zespołom naukowców, a nawet całym organizacjom. Oprócz Marii Skłodowskiej-Curie Nagrodę Nobla otrzymało dotychczas pięć Polaków. Wśród nich jest czworo pisarzy i polityk.

Maria Skłodowska-Curie

Jako pierwsza, i do dziś jedyna, kobieta, dwukrotnie otrzymała Nagrodę Nobla. Była także pierwszą osobą, której przyznano to zaszczytne wyróżnienie w dwóch różnych dziedzinach wiedzy: w 1903 roku z **fizyki** i w 1911 z **chemii**.

Henryk Sienkiewicz

Był jednym z najwybitniejszych polskich pisarzy. Sławę przyniosły mu powieści historyczne, na przykład: *Ogniem i mieczem*, *Potop*, *Krzyżacy* oraz *Quo vadis* [czytaj: kfo wadis]. Za całokształt twórczości otrzymał Nagrodę Nobla w dziedzinie **literatury** w 1905 roku.

Władysław Reymont [czytaj: rejmont]

Zasłynął jako autor dzieł, w których bardzo realistycznie przedstawiał życie ludzi na przełomie XIX i XX wieku. Jego najważniejsze powieści to *Ziemia obiecana* i *Chłopi*. Ta druga przyniosła mu międzynarodową sławę i Nagrodę Nobla w dziedzinie **literatury** w 1924 roku.

Czesław Miłosz

Ten wybitny poeta przez wiele lat przebywał na emigracji, gdyż sprzeciwiał się władzy komunistycznej w Polsce. W tym czasie jego dzieła były w naszym kraju zakazane. Nagrodę Nobla w dziedzinie **literatury** przyznano mu w 1980 roku.

Lech Wałęsa

W latach osiemdziesiątych był przewodniczącym „Solidarności” – związku zawodowego broniącego robotników w Polsce. Za swoją działalność otrzymał **Pokojową Nagrodę Nobla** w 1983 roku.

Wisława Szymborska

Wiersze tej znakomitej poetki znane są niemal na całym świecie. Jej utwory zostały przetłumaczone na ponad 40 języków. Nagrodę Nobla w dziedzinie **literatury** otrzymała za całokształt twórczości w 1996 roku.

? W jakich dziedzinach Polacy otrzymywali Nagrodę Nobla?

Pamięć o Marii Skłodowskiej-Curie

Współcześnie imię Marii Skłodowskiej-Curie nosi wiele instytucji. Są wśród nich między innymi Uniwersytet w Lublinie i Centrum Onkologii w Warszawie, czyli szpital leczący chorych na nowotwory. Wywodzi się on od placówki założonej przez samą Marię Skłodowską-Curie w 1932 roku. Życie i dokonania naukowe uczonej stały się tematem wielu filmów i sztuk teatralnych. Zarówno w Polsce, jak i we Francji Maria Skłodowska-Curie jest także patronką wielu szkół i ulic. Dla uczczenia setnej rocznicy przyznania wybitnej Polce Nagrody Nobla w dziedzinie chemii rok 2011 obchodzony był w Polsce jako rok Marii Skłodowskiej-Curie.

Mural, czyli malowidło na ścianie, upamiętniające Marię Skłodowską-Curie, znajduje się w Warszawie. Dzieło zostało wykonane z okazji roku Marii Skłodowskiej-Curie.

? Dlaczego rok 2011 ogłoszono rokiem Marii Skłodowskiej-Curie?

PODSUMOWANIE TEMATU

TO JUŻ WIEM

1. Maria Skłodowska-Curie pochodziła z Polski, jednak większość życia spędziła we Francji.
2. Maria Skłodowska-Curie należała do najwybitniejszych uczonych swoich czasów. Wraz z mężem Piotrem odkryła dwa pierwiastki chemiczne: polon i rad. Nazwa pierwszego z nich pochodzi od słowa „Polska”.
3. Za swoje osiągnięcia Maria Skłodowska-Curie dwukrotnie otrzymała Nagrodę Nobla, wraz z mężem Piotrem z fizyki w 1903 roku i z chemii w 1911 roku.
4. Nagroda Nobla to najważniejsze wyróżnienie w świecie nauki. Przyznaje się ją w dziedzinie fizyki, medycyny, chemii i literatury. Ponadto Nagrodę Nobla można otrzymać za działalność na rzecz pokoju na świecie. Dotychczas wyróżniono nią sześcioro Polaków: Marię Skłodowską-Curie, Wisławę Szymborską, Czesława Miłosza, Władysława Reymonta, Henryka Sienkiewicza i Lecha Wałęsę.

SPRAWDŹ SIĘ

1. Wyjaśnij, dlaczego Maria Skłodowska opuściła ojczyznę i wyemigrowała do Francji.
2. Omów najważniejsze dokonania polskiej uczonej.
3. Wymień przykłady nagród i wyróżnień przyznanych Marii Skłodowskiej-Curie.
4. Określ, na przełomie których wieków żyła Maria Skłodowska-Curie.
- ★ 5. Wyjaśnij, dlaczego Maria Skłodowska-Curie mogła być wzorem dla wielu kobiet żyjących w jej czasach.
6. **Miniprojekt**
Przeprowadźcie wywiad z Marią Skłodowską-Curie. Jedną z uczennic wcieli się w rolę uczonej. Pozostałe osoby będą dziennikarzami. Zapytajcie Marię Skłodowską-Curie o jej dokonania i czasy, w których żyła.